

מדד "100" יצואני הסחורות המובילים בתעשייה הישראלית

רבעון רביעי 2006

א. רקע כללי

מדד היצואנים המובילים בתעשייה בישראל נועד להוות חיישן ראשוני לזיהוי שינויים בייצוא הסחורות בישראל. בניית המדד ומעקב אחר התפתחותו לאורך זמן נועדה לקדם שתי מטרות מרכזיות: **ראשית**, הספקת מידע רצוף, שוטף ועדכני על התפתחות הייצוא של היצואנים המובילים בישראל שנועדה לקדם שורה של נושאים כדלקמן: (א) להעמיק את ההבנה במשתנים הקובעים את התפתחות הייצוא ברמת החברות, אזורי סחר, סוגי סחורות והסכמי סחר בין המדינות. (ב) לסייע למשרד לגבש את מדיניותו ביחס לכווני הייצוא העדיפים בכלל והתמיכה בחברות המייצאות בפרט. (ג) לאתר חסמים ושינויים מתהווים במגמות ההתפתחות של ייצוא הסחורות של 100 היצואנים הגדולים. **שנית**, לסייע למשרד בייזום ובבניית תוכניות וכלים להגברת הייצוא בקרב חברות מייצאות בהתבסס על הניסיון שנצבר לגבי היצואניות המובילות.

המדד נבנה על בסיס קבצי נתוני הייצוא של 100 היצואנים המובילים בישראל המתבסס על דיווח של רישומי המכס משנת 2005. (ברבעון הרביעי התקבל מידע ישיר מהיצואן עצמו, כחריג לכלל זה). היצואנים המובילים מהווים בשנים האחרונות כ- 68% מכלל ייצוא הסחורות בתעשייה בישראל, וכ- 30% מכלל הייצוא של סחורות ושירותים בישראל.

המדד ילווה בשנים הבאות מדי רבעון את נתוני התפתחות הייצוא בחמישה התחומים הבאים:

- סך הייצוא - סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכל רבעון.
- הייצוא לפי רמה טכנולוגית - טכנולוגיה עילית¹, טכנולוגיה מעורבת עילית², טכנולוגיה מעורבת מסורתית³, טכנולוגיה מסורתית⁴.
- הייצוא לפי שלשה אזורים סחר מרכזיים - אירופה, צפון אמריקה ואסיה.
- הייצוא לפי גודל מפעל - עד 500 עובדים, 501 עד 999 עובדים, 1,000 עובדים ויותר.
- הייצוא למדינות יעד שהמשרד מבקש לקדם - ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה.

הפרסום בהמשך הינו השני במספר לאחר שמדד 100 היצואנים המובילים פורסם לראשונה בנובמבר 2006.

¹ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה עילית כוללת: מכוונות למשרד ומחשוב (30), רכיבים אלקטרוניים (32), כלי טייס (355), ציוד תקשורת אלקטרוני (33), ציוד לבקרה ולפיקוח (34), תרופות (245).

² לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת עילית כוללת: כימיקלים וזיקוק נפט למעט תרופות (23), 24 להוציא (245), מכוונות וציוד (29), ציוד ומנועים חשמליים (31), ציוד הובלה לנמ"א (358) כלי רכב מנועיים (35), להוציא (353, 355, 358).

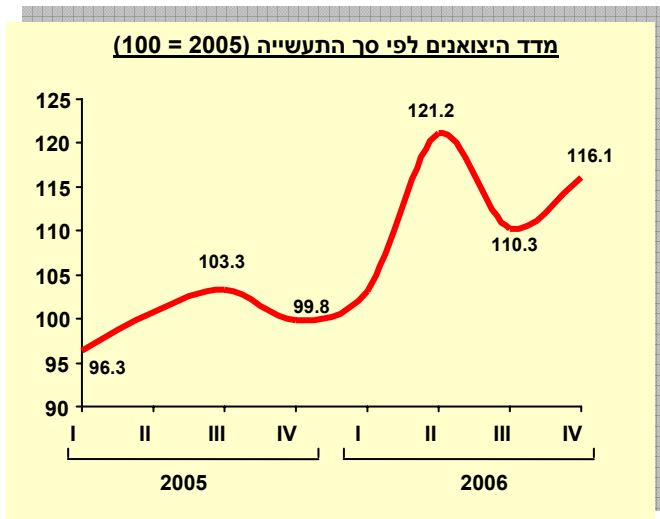
³ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מעורבת מסורתית כוללת: כרייה וחציבה (10,11,12,13), גומי ופלסטיק (25), מינרלים אל מתכתיים (26), מתכות אל ברזליות ויקרות (271,273), מוצרי ברזל ופלדה (270, 272, 274), מוצרי מתכת (28), כלי שיט (353), תכשיטים וצורפות (38), מוצרים לנמ"א (39).

⁴ לפי הגדרת למ"ס. טכנולוגיה מסורתית כוללת: מזון, משקאות וטבק (14,15,16), טקסטיל, הלבשה ועור (17,18,19), נייר, דפוס ומוצריו (21,22), מוצרי עץ ורהיטים (20, 36).

ב. מדד 100 היצואנים המובילים

תוצאות סך הייצוא

סך הייצוא של 100 היצואנים המובילים ברבעון הרביעי של 2006 עמד על 5.14 מיליארד \$, בהשוואה ל 4.89 מיליארד \$ ברבעון השלישי ו- 4.4 מיליארד דולר ברבעון המקביל אשתקד. על פי הנתונים הללו עלה סך הייצוא בקרב 100 היצואנים המובילים בישראל ברבעון הרביעי בכ- 5.2% ביחס לרבעון העוקב (השלישי) וב- 16.3% ביחס לרבעון המקביל אשתקד.



העלייה במדד ברבעון הרביעי באה לאחר ירידה שנרשמה ברבעון השלישי לעומת הרבעון השני בעיקר בשל המלחמה בצפון. העלייה במדד משקפת את ההתאוששות של היצואנים וחזרה למסלול ההתרחבות של לפני קיץ 2006.

קצב הגידול השנתי של כלל המדד בשנת 2006 עמד על 12.7% לעומת שנת הבסיס, 2005, דהיינו קצב מעט איטי יותר מאשר הגידול בכלל הייצוא התעשייתי ללא יהלומים, שעמד על 14.6%.

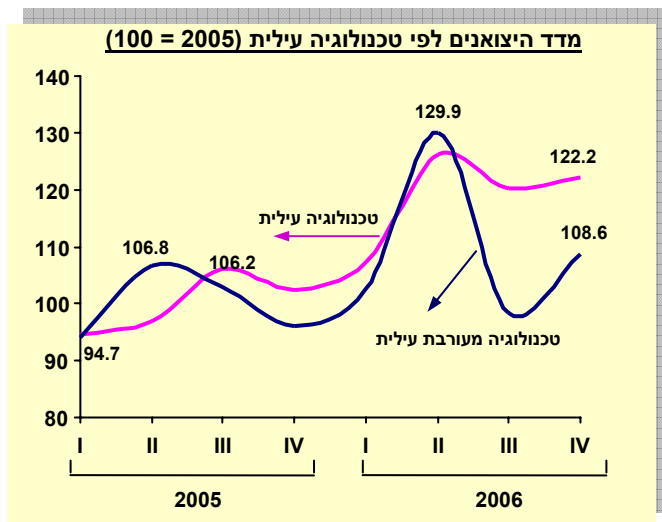
ניתן לייחס את השינוי בייצוא ברבעון הרביעי של 2006 למספר גורמים :

- הסיבה הראשונה התאוששות והיערכות מחודשת של הפעילות הכלכלית של אותם ייצואנים אשר סבלו מהאטה בפעילותם בעקבות המלחמה בצפון ברבעון השלישי של השנה, בפרט בתחום הכימיקלים.
- עלייה בביקוש במוצרים המיועדים לשוק הבטחוני.
- המשך התעוררות ברוב שווקי המערב, בעיקר באירופה המערבית.
- המשך העלייה המרשימה בענף התרופות.
- ירידה בייצוא ענפי תקשורת אלקטרונית.
- ראוי להזכיר כי קיימת תנודתיות במדד שמקורה בשינויים עונתיים. ככל שהמדד מפורט יותר (לפי רמה טכנולוגית או לפי גושי מדינות) גובר הסיכוי שההשפעה העונתית עלולה לעוות מעט את המגמה האמיתית של הייצוא.
- הגידול בייצוא ברבעון הרביעי מתקיים, לכאורה למרות הירידה בשער החליפין הממוצע של השקל מול הדולר (שעמד על 4.26 ברבעון הקודם). עדיין לא ברור האם יציבות הגידול בייצוא נובעת מחוסנם של היצואנים המובילים בפני תנודתיות שער החליפין או לחילופין שהירידה בשער הדולר פגעה ביצואנים אך הפגיעה בייצוא תבוא לידי ביטוי רק בבחינת ערכי הייצוא של הרבעון הראשון 2007.

ברבעון הרביעי עמד הייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית על 2.94 מיליארד \$ דהיינו 57% מסך הייצוא, מקרב 100 היצואנים המובילים. הייצוא בתחום הטכנולוגיה המעורבת-עילית היווה כ 23% מייצוא ה- 100 הגדולים ועמד על 1.17 מיליארד דולר. בענפי הטכנולוגיה המסורתית והמעורבת מסורתית הייצוא היווה 20% והסתכם ביחד לכ מיליארד דולר, מזה 203 מיליון דולר בתחום הטכנולוגיה המסורתית.

העלייה בייצוא בין הרבעון השלישי והרביעי של 2006 נובעת מעליות בכל רמות ענפי הטכנולוגיה. העלייה בתחום הטכנולוגיה המעורבת (הן מעורבת עילית והן מעורבת מסורתית) היה הגבוה ביותר ונבע בעיקר מתיקון הירידה החדה ברבעון הקודם שחלקה הגדול מקורו במלחמה בצפון. הגידול בייצוא בתחום הטכנולוגיה העילית היה נמוך יחסית אך מתיישב עם העובדה שתחום זה לא נפגע באופן משמעותי בזמן המלחמה ולכן לא נדרש לתיקון חד בדומה לתחום הטכנולוגיה המעורבת.

בתחום **הטכנולוגיה המעורבת עילית** עלה הייצוא בכ 10.4% ברבעון האחרון לאחר ירידה חדה ברבעון השלישי. השפעות הפגיעה מהלחמה בצפון התרכזו בעיקר בענפי הכימיקלים והדלק המהווים חלק מרכזי מקבוצת ענפי טכנולוגיה זו, ולכן העלייה ברבעון האחרון משקפת את החזרה לפעילות כלכלית ברמה גבוהה יותר – אף כי ניכר שבהשוואה לרבעון השני של שנת 2006 רמת הייצוא עדיין נמוך. בהסתכלות שנתית עלה ייצוא בקבוצת ענפים זו בכ 9.1% בהשוואה לשנת הבסיס.



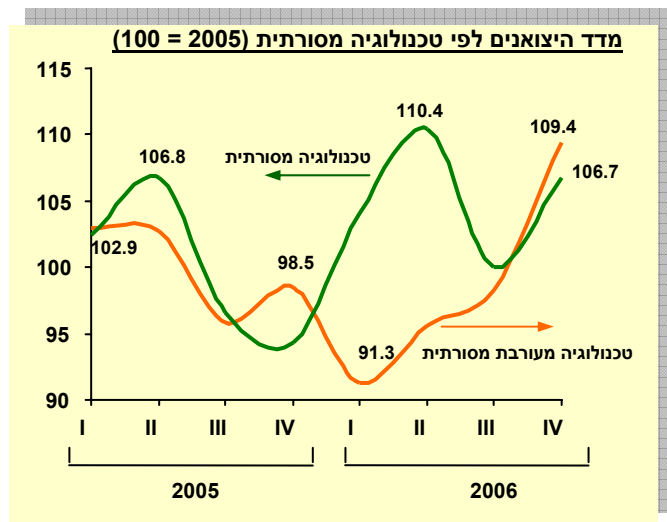
המדד לענפי **טכנולוגיה מעורבת מסורתית** מראה עלייה של 11.3% בהשוואה לרבעון השלישי. קבוצת ענפים אלה היא היחידה שירדה בשנת 2006 לעומת 2005. המדד ברבעון האחרון אמנם עמד על 109.4 אך הממוצע לשנת 2006 עמד על 98.4 כתוצאה ממגמת ירידה מתמשכת מאז הרבעון השני של 2005. לאור זאת יש לראות בשינוי ברבעון הרביעי כבלימת הנסיגה בייצוא מוצרי הקבוצה. יצואני המתכת הגדילו את הייצוא, בעוד שהיצואנים המובילים בתחום הפלסטיקה רשמו בדרך כלל ירידות ועד עליות קלות בלבד. שני ענפים אלה מהווים יותר ממחצית מקבוצת ענפים אלו.

בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד עלה ייצוא המדד בענפי טכנולוגיה מעורבת מסורתית בכ 13%.

כפי שנאמר לעיל, תחום **הטכנולוגיה העילית**, המיוצג ע"י 51 ייצואנים מתוך המאה המובילים בתעשייה, תרם הפעם, להתמתנות העלייה בתקופה הנידונה, מאחר שקצב העלייה בין הרבעונים (רביעי לעומת שלישי 2006) עמד על 1.7% בלבד. ברוב ייצוא האלקטרוניקה לא עלה הייצוא בצורה משמעותית ואף ירדה אצל חלק מהייצואנים בעיקר יצואנים בתחום התקשורת האלקטרונית. לעומת זאת ניכר המשך העלייה בענף התרופות, אם כי בקצב איטי יותר מאשר במחצית הראשונה של השנה.

בתוך קבוצה זו ניכרת צמיחה משמעותית בענפי הציוד הרפואי וכן במוצרים המיועדים לשוק הבטחוני. בהשוואה לרבעון המקביל אשתקד מדד ייצואני הטכנולוגיה העילית עלה ב 19.4%.

בדומה לכך המדד עלה בשנת 2006 כולו ב 19.1% בהשוואה לשנת הבסיס – 2005, כלומר במבט שנתית הייתה תרומת קבוצת ענפי ההיי-טק מכרעת.



היצואנים המשתייכים לקבוצת הטכנולוגיה המסורתית, שלהם משקל נמוך יחסית מכלל 100 היצואנים המובילים, רשמו עלייה של 6.7% בין הרבעון הרביעי לעומת הרבעון השלישי. עיקר העלייה נובעת מעליות בייצוא בתחום המזון והמשקאות. מבין ייצואני הטכסטיל וההלבשה המגמה הייתה מעורבת. עם זאת בשנת 2006 כולו עלה מדד הייצוא בתחום המסורתי בכ 5.3%.

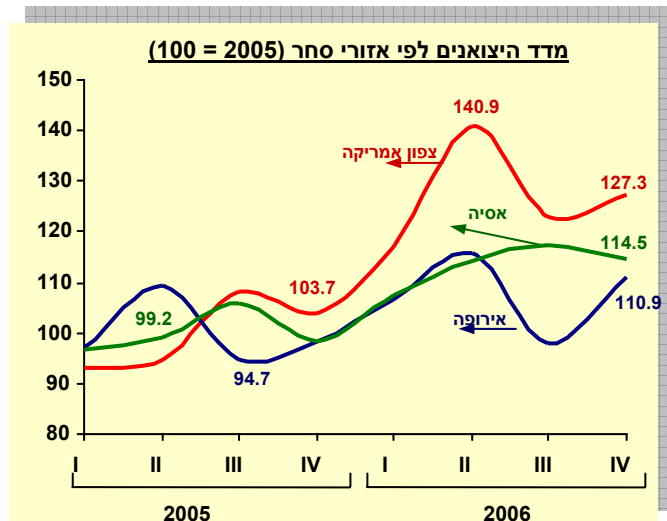
המדד לפי יעיל סחר

בשנת 2006 86% מכלל ייצוא 100 היצואנים המובילים יועד לשלשה גושי הסחר: אירופה, צפון אמריקה ואסיה. זוהי התחזקות מעמדם של גושי סחר אלו לאחר שבשנת 2005 הם היוו כ- 83% מייצוא זה.

בהמשך לכך עולה כי בשנת 2006 כולו הייצוא לצפון אמריקה הינו הגדול ביותר, ומהווה כ 41.2% מבין שלושת הגושים מעט יותר מאשר לאירופה אשר עמד על כ 40.5%. הייצוא למדינות אסיה מהווים כ 18% מבין שלושת גושי יעדים אלה. הגידול לצפון אמריקה עמד על כ 27% בממוצע, לאירופה הגידול עמד על כ 8% בלבד ולאסיה 13% עלייה בהשוואה לשנת 2005.

בהסתכלות רבעונית ניכרת העלייה החדה בייצוא לאירופה (110.9 לעומת 91.8) כאשר הייצוא לצפון אמריקה ירד בכ 2.3% לרמת 127.3, וכן הייצוא לאסיה הצטמצם מעט ברבעון הרביעי השנה, והמדד עמד על 114.5 לעומת 117.1 ברבעון השלישי 2006.

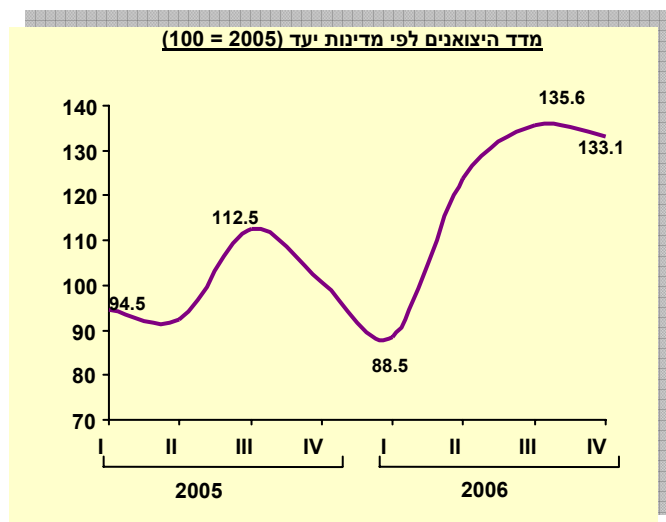
העלייה ביצוא לאירופה ברבעון הרביעי חלה בעיקר בקבוצת ענפי הטכנולוגיה העילית-מעורבת כתוצאה מתיקון לירידה החדה שחלה בענפי הכימיקלים והדלק בין הרבעון השלישי לשני, כפי שתואר בהרחבה בניתוח הקודם. בייצוא קבוצת ענפי טכנולוגיה עילית ירד הייצוא לאירופה בכ 2% בהשוואה לרבעון השלישי.



הייצוא לצפון אמריקה (ארה"ב, קנדה ומקסיקו) ברבעון הרביעי ירד בכ 2.3% בהשוואה לרבעון השלישי, לאחר ירידה קלה בלבד ברבעון השלישי. הירידה הייתה בתחום הייצוא ההיי-טק מחד (כ- 12%) ובייצוא המסורתי מאידך (כ-24%). ירידות אלה התקזזו ע"י עליות בייצוא לצפון אמריקה במוצרי קבוצות ענפי טכנולוגיה המעורבים, בשיעור של כ 9%, בהשוואה לרבעון השלישי 2006. באשר ליצוא לאסיה הירידה במדד ל-114 נקודות לעומת 117 ברבעון השלישי, מבטאת את הירידה ביצוא ענפי טכנולוגיה עילית. בשלושת קבוצות

הטכנולוגיה האחרים עלה הייצוא לאסיה בתקופה הנידונה. עובדה זו משקפת את משקלה הדומיננטית של יצוא מוצרי היי-טק מתוך סך הייצוא המיועד לגוש האסייתי, בקרב היצואנים המובילים.

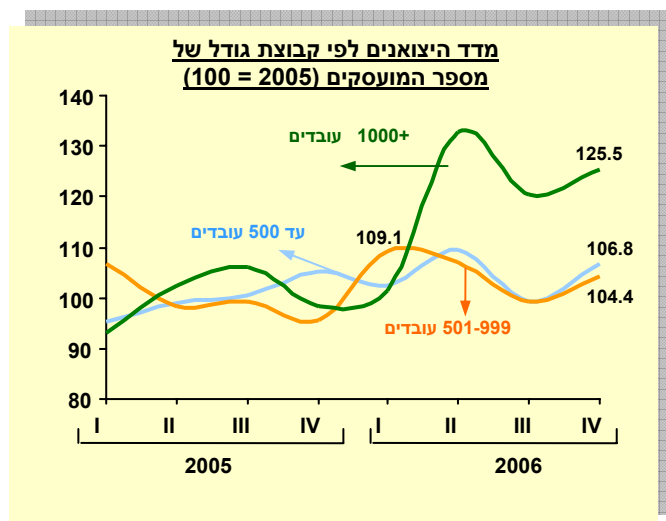
המדד לפי מדינות יצוא



משרד התמ"ת הגדיר שבע מדינות יעד לקידום הייצוא: ברזיל, הודו, וייטנאם, מקסיקו, סין, קוריאה ורוסיה. 100 היצואנים המובילים ייצאו למדינות הללו ברבעון הרביעי של 2006 ב-608 מיליון \$, סכום המהווה כ-12% מכלל הייצוא של ה-100 היצואנים המובילים. בניגוד לשלושת הרבעונים הראשונים של השנה בהם עלה הייצוא למדינות היעד, ברבעון האחרון ירד מעט הייצוא למדינות אלה. עם זאת בכל שנת 2006 עלה ייצוא זה בכ-19.3% בהשוואה לשנת הבסיס.

בחינת התרומה לייצוא לפי מדינות מלמדת כי שלוש מדינות תרמו לירידת המדד ברבעון הרביעי בהשוואה לשלישי: ברזיל (-25.3%), רוסיה (-25.3%) וקוריאה (-6.7%). לעומת זאת, הייצוא לארבעת מדינות היעד האחרות דווקא גדל: לסין (בעלת המשקל הגדול מבין ארצות היעד) בכ-15.5%, לוייטנאם בכ-19%, למקסיקו עלה הייצוא בכ-15% ולהודו עלה הייצוא של 100 היצואנים המובילים בכ-9.1% בהשוואה לרבעון השלישי 2006.

המדד לפי גודל החברה באותו מספר המועסקים



בחינת הייצוא לפי גודל המפעל (הנמדד על פי מספר מועסקים), מאפשרת ללמוד על השונות בהתנהגות החברות הגדולות לעומת המעסיקות הקטנות. המפעלים הגדולים המעסיקים מעל ל-1,000 עובדים ייצאו בסכום כולל של כ-2.9 מיליארד \$ ברבעון הרביעי של 2006 והיו כ-56% מכלל ייצוא של מאה היצואנים המובילים. מפעלים המעסיקים בין 500 ל-1,000 עובדים ייצאו בסכום של 874 מיליון \$ (17%), ואילו המפעלים הקטנים יותר המעסיקים עד 500 עובדים ייצאו בסכום כולל של 1.37 מיליארד \$ (27%).

ברבעון האחרון של 2006 עלה המדד בכל שלושת הקטגוריות, ובקצב דומה בין 4 ל-8 אחוזים.

בהשוואת כל שנת 2006 ניכר הגידול החד יחסית של המעסיקים הגדולים (מעל אלף מועסקים) אשר ייצואן עלה בכ-20%. מדד הייצוא של המעסיקים הקטנים והבינוניים גדל רק בכ-4% עד 5% בשנת 2006, דבר המשקף את גידול בריכוזיות הייצוא הישראלית בשנה האחרונה.